

RESEARCH ARTICLE / ARAŞTIRMA MAKALESİ

Görsel iletişim tasarımı perspektifinden Türkiye’de mikro art sanatının incelenmesi

Examination of micro art in Turkey from a visual communication design perspective

Salih Apaydın

Öğrenci, Maltepe Üniversitesi, Türkiye, e-mail: salihapaydin56@gmail.com

Öz

Bu çalışmada, Mikro Art sanatının Türkiye’de varoluşu ve gelişimi, Mikro Art sanatçısı Hasan Kale çalışmalarını örneklemi ile görsel iletişim tasarım bağlamında anlam aktarımı ve görsel göstergeler açısından incelenmiştir. Çalışmada ele alınan çizim ve tasarımlar; tasarım ve çizimlerin okunurluğu, algılanırlığı, biçimsel anlatımı ve anlam aktarımını oluşturan dört kriter temelinde ele alınmıştır. Ayrıca çalışmaların çözümlenmesi aşamasında temel tasarım ilkeleri, Gestalt kuramı ve Roland Barthes’in göstergeleri anlamlandırma odaklı çözümleme yöntemi esas alınarak analiz edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Görsel İletişim, Tasarım, Mikro Art, Hasan Kale, Çizim.

Abstract

In this study, the existence and development of Mikro Art in Turkey was examined in terms of transfer of meaning and visual indicators in the context of visual communication design with the sample of Mikro Art artist Hasan Kale’s works. The drawings and designs discussed in the study; The design and drawings are handled on the basis of four criteria that constitute legibility, perceptibility, formal expression and transfer of meaning. In addition, during the analysis of the studies, basic design principles, Gestalt theory and Roland Barthes’ indicators were analyzed based on the analysis method focused on meaning.

Keywords: Visual Communication, Design, Mikro Art, Hasan Kale, Drawing.

Citation/Atf: APAYDIN, S. (2023). Görsel iletişim tasarımı perspektifinden Türkiye’de mikro art sanatının incelenmesi. *Journal of Arts*. 6(1): 25-33, DOI: [10.31566/arts.1970](https://doi.org/10.31566/arts.1970)

Corresponding Author/ Sorumlu Yazar:
Salih Apaydın
E-mail: salihapaydin56@gmail.com

Bu çalışma, Creative Commons Atif 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.
This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

1. GİRİŞ

Sanat, insana bağlı, insan tarafından yapılan bir iş- tir. Bundan ötürü sanatın geleceği, insanın geleceği- ne bağlıdır. Sanat var olacaksa insan var olduğu için var olacaktır.

Yüzyıllar öncesinde insanlar, ihtiyaçlarına göre mağara duvarlarına, kayalara, taşlara ve gün- delik hayatlarında kullanmış oldukları araç ve gereçlere çeşitli yazılar, figürler, resimler, sem- boller ve çizimler yapmışlardır. İnsanlar tüm bu yazı, figür, resim ve sembolleri oluşturarak günlük hayatlarındaki iletişim olgusunu görsel araçlarla desteklemişlerdir. Çağlar öncesinde oluşturulan ve günümüze kadar ulaşan yazı, fi- gür, resim ve semboller günümüz teknolojisinin etkisiyle yerini ciltler dolusu bilgi içeren kitap- lar, piktogramlar, logolar, amblemler, tabela, afiş ve trafik işaretlerine bırakmıştır. Görselliğin bu kadar önemli olduğu günümüzde günlük haya- tımızı çevreleyen bütün görsel araçlar, insan ve toplum arasındaki iletişim olgusunu tıpkı çağlar öncesinde olduğu gibi kolaylaştırmıştır.

Sanatçılar söz konusu görsel iletişim sürecinde Natürmort (cansız doğa resimleri), Peyzaj (man- zara), Portre (bireylerin dış görünüşü işleyen), Enteriyör (bina içi resim), Soyut resim(gerçek üstü betimlemeler) ve figür gibi uygulandıkları nesne ve forma göre değişen resim türlerinden yararlanmışlardır. Bununla birlikte tarihsel sürecine bakıldığında resim sanatının çeşitli sosyolojik, kültürel ve dini etkenler sonucunda oluşan sanat akımlarına göre değişim ve dönüşüm yaşadığı görülmüştür.

Bu bağlamda Erken Helenistik dönem resim sanatında çoğunlukla tanrıların baş karakter olduğu mitolojik hikayeler / konular işlenirken Gotik dönemde Hristiyanlığı anlatan resimlerin çokluğu göze çarpmaktadır. Rönesans ile birlik- te daha özgür hareket alanına kavuşan ressam- lar perspektifle tanışınca resim sanatında boyut etkisi gözlemlenmektedir. Rönesans'tan gelen Klasizm akımıyla resim sanatı soyluların hege- monyasından sıyrılmaya başlayarak sanatın halk için olması gerektiği düşüncesi dile getirilmiştir. Romantik dönemle birlikte ressamlar çalışma- larına artık iç dünyalarını aktarmaya başlayan res- samlar Realizm akımıyla resimde detay kavra-

mını ön plana çıkarmışlar ve nesnelere tıpkı ve aynısını Tuvallerine aktardıkları görülmektedir. Sonraki dönemde duygu, düşünce ve görüşleriyle tamamen sanatçıyı merkeze koyan Empresyo- nizm akımı ortaya çıkmıştır.

Sanatçılar yukarıda belirtilen dönem ve akımla- rın etkisinde kalmaları sonucunda eserlerinde kullandıkları nesnelere etkisinde kaldıkları akı- ma göre yorumlamakta ve bu doğrultuda eser- ler ortaya çıkarmaktadır. Nesnenin sanatçının nesnesi olabilmesi, nesnenin sanatçıda birtakım duygular oluşturması ve sanatçının nesneye özel bir anlam yüklemesiyle gerçekleşmektedir. Sa- natçı, sosyal yaşamda edindiği izlenimlerle, ta- nındığı ve gözlemlediği birtakım nesnelere kendi kurguları içinde anlamlandırarak eserlerini çiz- mekte veya oluşturmada, eserlerinde anlatacağı konu ve vermek istediği mesaja en uygun nes- neleri seçmekte, bir nesnede duyumsadığı tadı, sanat eserine dönüştürerek izleyicisine sunmak- tadır (Mant, 2014).

Bu bağlamda günümüz dünyasında bazı sanat- çılar nesnelere duyumsadıkları tadı sanat ese- rine dönüştürürken hem resim sanatına hem de görsel iletişim sürecine yepyeni bir anlatım dili ve bakış açısı kazandıran bir sanat türünü yani mikro artı izleyicilerine sunmaktadır. Mikro art- ta sanatçılar gerçekte kocaman olan bir nesneyi veya mekanı mikro çapta tasarlamayı amaçla- maktadır. Kurşun kalem ucuna en ince detayına kadar bir insan portresi çizimi veya çekirdeğine çizilen detaylı bir doğa resmi örnek olarak verile- bilir. Mikro art sanatının detayına girilmeden önce tasarım ve görsel iletişim tanımlarına kısaca de- ğinmek gerekmektedir.

2. TASARIM KAVRAMI

Latince kökenli bir sözcük olan tasarım, 1. Zi- hinde canlandırılan biçim, tasavvur. 2. Bir sanat eserinin, yapının veya teknik ürünün ilk taslağı, tasar çizim, dizayn. 3. Bir araştırma sürecinin çeşitli dönemlerinde izlenecek yol ve işlemleri tasarlayan çerçeve, tasar çizim, dizayn (Türk Dil Kurumu, 2018).

Tasarım sözcüğü "biçim vermek, temsil etmek" anlamına gelen Latince designare sözcüğün- den gelir. Hayatımızdaki çoğu şey bir tasarı- mın sonucudur. O halde tasarım, bir sorunun

çözümü için geliştirilmiş plan ya da fikirdir. Tasarım öncelikle, zihinde var olan bir fikirdir; ama bu fikir bir biçim(form) verme dinamiğini içerir ve bu oluşum süreci içinde biçim kazanmış bir nesne olarak dışlaşır, somutlaşır. Başka bir deyişle, her tasarım etkinliğinde, tasarımı yapan bir özne ve tasarımı olan bir nesne vardır. Tasarımı yapan özne zihinsel yetileriyle, kendisine verilmiş olan bir şeyi üçboyutlu doğal düzen içinden çıkarıp tasarımsal bir dünya içine yerleştirir. Bu bakımdan, duyuyla algılanan bir şeyin bilgi nesnesi haline getirilmesi olarak en yalın bilme etkinliği bile bir tasarımı ifade eder.

Tasarım, en temelde, insanın varlıkla kurduğu bir iletişim tarzıdır ve bilgi, etik, sanat ve teknik gibi varlık kategorilerine göre farklı modeller içinde kendini gösterir (Tunalı, 2009).

Başka bir tanıma göre tasarım, bir model, kalıp ya da süsleme yapmak olarak değerlendirilmelidir. Bir tasarımın, kendi içinde bir yapıya ve bu yapı arkasında bir planlamaya sahip olması gerektiği kabul edilmelidir. Bütün sanatların kaynağında tasarım olgusu yer almaktadır. Tasarım, çok kesin aynı zamanda da çok karmaşık bir yapıya sahiptir. Ancak bir planlamanın söz konusu olduğu yerde tasarım olgusundan bahsedilebilir (Becer, 1997). Örneğin; kitaplığımızı düzenlediğimiz sırada bile tasarım olgusu ile ilgili yollara başvurmak zorunda kalırız. Tasarım olgusunun ortaya çıkarılması için başvuru yolu tasarlama eylemi olarak kabul edilebilir. Çünkü, tasarlama eylemi oluşturulacak yapının organizasyonu ile ilgili her türlü faaliyeti içine almaktadır.

3. GÖRSEL İLETİŞİM TANIMI

İletişimin görsel boyutu gerçekte, geçmişten günümüze kadar uzanmaktadır ve yalnızca görsel iletişimin bulunduğu döneme göre değişik aktarımlar içerisinde bulunmaktadır. Yazının bulunuşundan önceki dönemlerde ilkel simgelerden olan mağara resimleri görsel iletişimin temel taşlarındandır. Sanat Tarihçisi Özkan Eroğlu Mağara Resimlerini, “ Eski Taş (Paleolitik) dönemdeki resimler, mağara duvarlarına çizilen ve boyanan betimlerdir” olarak tanımlamaktadır. (Eroğlu, 2006: 229)

İletişim, insanlar arasında anlaşma için gerçekleştirilen bir değişim olduğunu bunun

yanında düşüncelerin, kanıların veya bilginin, söz, yazı veya işaretler yoluyla gerçekleşen değişim ve paylaşım olarak ifade edilebilir. (Yüksel, 2008: 9) Diğer bir tanıma göre iletişim; simgeler aracılığıyla bir kişiden ya da gruptan diğerine (ya da diğerlerine) bilginin, düşüncelerin, tutumların ya da duyguların iletimidir. İletişim ayrıca, katılanların bilgi yaratıp karşılıklı bir anlamaya ulaşmak amacıyla bu bilgiyi birbirleriyle paylaştıkları bir süreçtir. (Mutlu, 2008: 141) Bu bağlamda adından da anlaşılacağı gibi görsel iletişim; beş duyu organımızdan biri olan göz yardımı ile sözsüz iletişimde verilmek istenen iletileri anlamlandırmaya ve yorumlamaya yardımcı olmaktadır.

Görsel İletişim, görsel kodların bir araya gelmesiyle oluşan bilgiyi, anlaşılır bir biçimde sunar, iletendir (Ekim, 2011). Görsel iletişim sürecinde temel amaç iletilmek istenen mesajı etkili bir şekilde ifade edebilecek görseller seçilerek hedef kitlenin algısında yer almak amaçlanmaktadır. Bu bağlamda etkili bir biçimde oluşturulması hedeflenen görsel ileti; ifade (anlatım), soyutlama ve sembolizmden (simgecilik) oluşmaktadır. İfade, çevremizde gördüğümüz her türlü iletidir. Görsel iletişimde, soyutlama var olan ifadelerin altında yer alan derin anlamların en basit bir şekilde aktarılmasıdır.

4. MİKRO ART SANATI

Sözlük anlamı; Boyutları, benzerlerinininkinden daha ufak olan, büyük karşıtı olan mikro ile sözlük anlamı; Bir duygu, tasarı ve güzelliğin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık olan Art sözcüklerinden oluşan, heykel ve resim gibi sanat disiplinlerinin çeşitli objelere mercek veya mikroskopla görülebilecek küçüklükte uygulandığı sanat dalı olarak tanımlanabilir.

Mikro Art sanatçısı Hasan Kale Mikro Art sanatını

“...es geçtiğimiz çöp dediğimiz bazen görmediğimiz bütün o minicik objeleri birer sanat kapsüllerine çevirerek değişik pencereleri açan, başka bakış açıları getiren ve sanata dair yepyeni bir konuşma dili oluşturan sanat dalı”

olarak tanımlamaktadır.

5. GÖRSEL İLETİŞİM TASARIM AÇISINDAN MİKRO ART SANATI

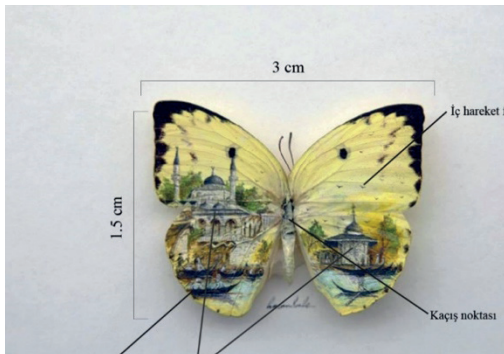
Temel amacı; teknolojik gelişmeler ile tasarım kültürünü birleştirmek ve bu çerçevede ürünler ortaya koymak olan görsel iletişim tasarım açısından mikro art sanatını etkili bir görsel iletişim yöntemi olarak nitelendiren sanatçı Hasan Kale söz konusu tezini şöyle açıklamaktadır.

“Mikro art, yepyeni bir konuşurma ve iletişim dilidir. Çünkü Hasan Kale olarak yapmış olduğum mikro art eserinin küçüklüğü ve uygulandığı malzeme kişiyi cezbederse kişi onu anlatmaya başlar. Örneğin; Ruj üzerine yaptığım resimleri bir kadın gördükten sonra o kadın her ruj sürmeye kalktığı anda aklıma gelebilirim. Veya Pirinç tanesi üzerine çizmiş olduğum kız kulesini gördükten sonra artık o taneye sadece pirinç deyip geçemezsiniz akşam suşinin içindeki pilavı görünce aklınıza Hasan Kale'nin yapmış olduğu pirinç tanesindeki kız kulesi gelecektir. O yüzden mikro art sanatı proje bazında dünyanın her alanını kaplayan bir sektördür.”

Bu bağlamda mikro art sanatı kapsamında yapılan çalışmalar görsel iletişim tasarımı açısından hayatın çeşitli alanlarında kişiler veya toplumlara etkili iletişim ve etkileşim aracı olarak nitelendirilebilir.

6. ÇÖZÜMLEME VE DEĞERLENDİRME

Araştırmanın bu bölümünde mikro art sanatçısı Hasan Kale'nin farklı nesnelere üzerine çizmiş olduğu 3 adet mikro art tasarımı analiz edilmiştir. Çözümleme, “Görsel Algı ve Gestalt Kuramı, Görsel Algıda Anlama ve Anlamlandırma” kriterleri doğrultusunda gerçekleştirilecektir.

Görüntü 1. Kelebeğin Kanadındaki Manzara (@hasankale_microangelo)

Resmin Genel Betimlemesi:

Resim üç santimetre genişliğinde bir buçuk santimetre yüksekliğinde cansız bir kelebeğin sol kanadında Fatih camisi, sağ kanadında ise Sultan III. Ahmed çeşmesi ve içinde kayıkların yüzdüğü İstanbul boğazı yağlı boya çizimlerden oluşmaktadır. Resim kelebeğin fiziksel formuna uygun olarak yatay düzlemde renkli olarak çizilmiştir.

Görsel İleti / Düz anlam:

Resim her kanadı açık halde bulunan bir kelebek ve kelebeğin kanatlarına çizilen camii, tarihi çeşme, kayık, deniz ve ağaçların oluşturduğu tamamen görsel iletiler bütününden oluşmaktadır.

Görsel İleti / Yan anlam:

Çalışma, nesnenin dokusuna uygun şekilde çizildiği görülmektedir. Gerçekçi bir karaktere sahip olarak resmedilen nesnelere renk, ışık, biçim ve görsel düzen bakımından dikkat çekmektedirler. Genel olarak uzun ömürlü tarihi yapılardan oluşan figürlerin kısa ömürlü bir varlık olan kelebek nesnesine çizilmesi çalışmanın görsel iletişime zaman kavramı üzerinden kontrast bir anlam kazandırmaktadır. Çalışmanın kaçış noktası kelebeğin sırt kısmı olduğu görülmektedir.

Tasarım ilkeleri açısından: Çalışmanın geneline bakıldığında tasarımın ağırlık noktasını kelebeğin sol kanadı oluşturmaktadır sol alt ve sağ alt kısımlarda konumlandırılan çizimler ise çalışmanın ana noktası olan sol kanttaki çizim ile denge oluşturduğu görülmektedir. Nesnelere arasındaki asimetrik denge ve kayık figürlerinin iç hareketli konumlandırılması tasarımda hareketli bir yerleşim ortaya koymaktadır.

Çalışmanın genelinde tasarımın önemli ilkelerinden olan bütünlük ilkesi güçlü bir şekilde görülmektedir. Kompozisyonda çizilen camii, çeşme, kayık ve ağaç figürleri arasındaki temel biçim, renk, ışık ve doku bakımında sahip olduğu fiziksel ahenk, kompozisyona ideal bütünlük kazandırmaktadır.

Tasarımın görsel hiyerarşi ilkesi doğrultusunda kompozisyonda camii figürü diğer figürlerle göre daha büyük boyutlu çizilerek tasarımın ana figürü olduğu mesajı vurgulamaktadır.

Renk seçimi açısından: Çalışmanın çizimlerinde yedi renk kullanılmıştır; sarı, yeşil, gri, siyah, kahverengi, mavi ve beyaz. Arka fonu oluşturan sarı ve siyah renkleri kelebeğin kendi doğal renkleridir. Figür fon ilişkisi açısından figürlerde tercih edilen renkler figürler ile fon arasında renk uyumunu sağlamaktadır. Kompozisyonun genelinde kullanılan renkler arasındaki geçişkenlik çalışmada verilmek istenen mesajın algılanırlığını kolaylaştırmaktadır. Söz konusu renk geçişkenliği tasarımda bütünlüğün oluşmasına olanak sağlamaktadır.

Nesnenin Tercihlerinin Analizi:

Çalışmanın ana ögesini oluşturan kelebeğin çeşidine göre maksimum yaşam süresi 4 günle 10-11 ay arasında değişebilir ancak kimi araştırmacılara göre 2 ile 14 gün arasındadır (Bilgio.net, 2017). Kelebek nesnesi hem kültüre bağlı olarak biçimsel anlatıya hem de ideolojik olarak mitsel anlatıya sahiptir. Bu bağlamda kelebeklerin kısa ömürlü olmaları birçok kültürde kısa ömrün metaforu olarak görülmektedir. Ayrıca kelebeklerin yumurta, koza, tırtıla ve son olarak uçuş yeteneğine sahip bir kelebeğe dönüşme süreci, insanın doğma (yumurta ve koza evresi) büyüme (tırtıl evresi) ve son olarak ölüm (uçma evresi) ile sonuçlanma sürecine benzetilmektedir. Bu sürecin özellikle doğu toplumlarında ruhun arınması gibi mitsel anlatıya sahip olduğu görülmektedir.

Her sanatçının ortaya koyduğu eserler vasıtasıyla kendini ölümsüzleştirme isteği bu çalışma özelinde Hasan Kale'de görülmemektedir. Çünkü sanatçı kısa ömürlü olduğunu bilmesine rağmen çizimini kelebeğe çizerek kalıcı olmayı hedeflememiştir. Çalışmada özellikle tarihi eserleri resmetmesi sanatçının izleyicilere paradoksal içeriğe sahip bir mesaj vermek istediği görülmektedir.

Görüntü 2. Pirinç Tanesinde Atatürk Portresi (@hasankale_microangelo)

Resmin Genel Betimlemesi:

Resim beş milimetre çapında pirinç tanesinin üzerine Atatürk'ün portre yağlı boya çiziminden oluşmaktadır. Portre çalışması pirinç tanesinin formuna uygun olarak dikey düzlemde çizildiği görülmektedir.

Görsel İleti / Düz anlam:

Resim beş milimetre çapında pirinç tanesinin üzerine siyah beyaz Atatürk portresinin yağlı boya tekniği ile uygulandığı çizimden oluşmaktadır.

Görsel İleti / Yan anlam:

Resmin nesnenin form ve dokusuna uygun aynı zamanda detaylı bir şekilde çizildiği görülmektedir. Çizimin ağırlık noktasını nesnenin sağ tarafı oluşturmaktadır. Çalışmada tasvir edilen figüre baş ve bakış boşluğu verilerek çalışmanın görsel algısı desteklenmiştir. Figüre ışığın etkisi 45 derecelik açıdan verilerek çalışmada görsel boyut ve derinlik algısı verilmiştir. Figürün formu realistlik olarak tasvir edilmiştir. Atatürk portresinin aynı zamanda kendi türünün tohumu olan pirinç tanesine çizilmesi çalışmanın görsel iletisinin "Atatürk her zaman fikirleriyle yeniden doğmaktadır" şeklinde olduğu söylenebilir.

Tasarım ilkeleri açısından: Figür nesnenin merkezine konumlandırılarak çalışmada figür fon dengesi oluşturulmuştur. Figürün çalışmada 2/3 lük kısmını oluşturması kompozisyonun görsel hiyerarşi ilkesine uygun olduğunu göstermektedir.

Renk seçimi açısından: Çalışmada siyah ve beyaz olmak üzere iki renk kullanılmıştır. Kullanılan renklerin zıtlığı figürü fondan ayırmasına rağmen görsel düzlemde renkler arasındaki uyum göze çarpmaktadır.

Nesnenin Tercihlerinin Analizi:

Pirinç farklı kültür, toplum ve inanca göre mitsel anlatıya sahip olduğu bilinmektedir. İslam dininde pirinç bir kudsiyet de atfedilir; gül gibi, onun da Hazret-i Peygamber'in nurundan yaratıldığına inanılır. Yerken salavat getirilir; getirmeyene hatırlatılır. Bu nedenle yemekte tek bir pirinç bile ziyan edilmez. Pilavsız sofraya düşünülmez (Kapucu, 2015). Bu bağlamda Anadolu'da da pirinç çok özel bir yere sahiptir. Sanatçılar toplumların kültürel belleğinin taşıyıcısı olarak kabul edilmektedir. Hasan Kale'de Türk toplumunda özel bir yere sahip olan pirinç tanesine Atatürk portresini çizerek Atatürk'ün hem Türk toplumu için ne kadar önemli ve özel bir kişi olduğunu hem de siyasal ve kültürel bir bellek ikonu oluşuna metaforik yaklaşımda bulunmuştur. Ayrıca pirinç tanesinin aynı zamanda kendi tohumu olması asaleti temsil ederken ve tek taneden birsen fazla tanenin çoğalması bereketi temsil etmektedir. Bu çıkarımdan yola çıkarak Hasan Kale bu çalışmasında Atatürk'ü asalet ve bereketin metaforu olarak çizerek Atatürk'ün hatırası unutulmayacak ve fikirleri de devamlı yenden yeşererek çoğalacak mesajını vermektedir.

Görüntü 3: Badem İçi (@hasankale_microangelo)

Resmin Genel Betimlemesi:

Resim üç santimetre çapında badem için dikey olarak iki bölünen yarısının üzerine camii, kuşlar

(martı), deniz ve kayıkların tasvir edilmesinden oluşmaktadır. Resim çalışması bademin fiziksel formuna göre dikey düzlemde çizilmiştir.

Görsel İleti / Düz anlam:

Resim dikey olarak ikiye bölünen badem için yarısına yağlı boya tekniği ile çizilen camii, kuşlar (martı), deniz ve iki kayıktan oluşmaktadır.

Görsel İleti / Yan anlam:

Çizimlerin uygulandığı badem nesnesinin form ve dokusuna uygun şekilde çizildiği görülmektedir. Kompozisyonda tasvir edilen nesnelerin yoğunluğu fon objesinin merkezinde toplanmıştır. Çalışmaya ışık 45 derece sol taraftan yumuşak bir etkiyle verilmiştir. Figürlere verilen ışığın dengeli oluşu çalışmanın geneline görsel boyut ve derinlik algısı kazandırmıştır. Camii figürünün üst kısmında kuşlar ve kayıkların hareketli tasvir edilmeleri ve iki minarenin çizimlerin yoğun olduğu alt kısımdan sıyrılarak yukarı doğru yönelimleri çalışmaya iç dinamizm getirerek kompozisyonu caminin vermiş olduğu durağanlıktan kurtarmıştır. Çalışmadaki figürlerin görsel derinlikli ve detaylı çizilmeleri çalışmaya realistlik bir görünüm kazandırmaktadır.

Tasarım ilkeleri açısından: Resimdeki figürler oran-orantı ilkesi doğrultusunda uygulandığı nesnenin 1/2 lik kısmını oluşturmaktadır. Bu bağlamda resmin genelinde görsel denge algısı bulunmaktadır.

Öndeki minare ve kayık figürlerinin diğer minare ve kayığa göre daha büyük çizilmeleri resimde görsel hiyerarşi ilkesi doğrultusunda alan derinliği algısı verilmiştir.

Renk seçimi açısından: Çalışmada fonu oluşturan nesne renginin tonu olan ve tasvir edilen figürlerin tarihi olmasından dolayı sepya sarısı yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir.

Figürlere verilen ışığın etkisinin algılanması amacıyla kahverengi tonu ve yumuşak siyah renk kullanılmıştır. Deniz yüzeyinde ise koyu mavi renk görülmektedir. Çalışmanın fon rengi nesnenin kendi doğal rengi olan açık sarı renktir. Çalışmanın geneline bakıldığında renklerin desatüre ve pastel tonlarda olduğu görülmektedir.

7. DEĞERLENDİRME

Heykel, resim gibi sanat disiplinlerinin çeşitli objelere mercek veya mikroskopla görülebilecek küçüklükte uygulandığı sanat dalı olarak tanımlanan mikro art sanatının, Türkiye’de görsel iletişim tasarım perspektifinden mikro art sanatçısı Hasan Kale çalışmalarının incelenmesinden yola çıkılarak çalışmanın konusu belirlenmiştir. Araştırma, mikro art sanatının akademik bakış açısıyla incelenerek farkındalığının arttırılmasını sağlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırma öncesinde, mikro art sanatı ön bir araştırma ile incelenmiş ve çalışmaları araştırmanın örneklemine oluşturan mikro art sanatçısı ile bire bir görüşme yöntemi ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Bunun sonucunda mikro art çalışmalarının hangi değerlendirme yöntemlerine göre çözümleneceğine karar verilmiştir. Bu bağlamda sanatçı Hasan Kale’nin 3 mikro art çalışması, tasarımın görsel okunurluğu, tasarımın görsel algılanırlığı ve tasarımın görsel anlam aktarımı üzerinden değerlendirilmiştir.

Mikro art çalışmaları çözümlenmeye başlanmadan önce, tasarımların temel alanı olan görsel iletişim tasarımının anlamına, tarihsel gelişimine ve sanat disiplinlerinde nasıl ve ne şekilde uygulandığı araştırılarak belirtilmiştir. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular: Mikro art modern bir sanat disiplinidir hipotezini destekler niteliktedir. Kendisiyle yapılan birebir görüşmede mikro artın modern bir sanat olduğu hipotezini Hasan Kale şu ifadelerle desteklemiştir.

“Sanat dediğiniz şey küçük büyük olması değil fikir üzerinedir yeni bir oluşumdur. Bir de sanat denilen şeyin her şeyi güzel ve izleyicisini her zaman hoşnut edecek diye bir görevi yoktur. Sanat bazen iğrençtir, iticidir, beğenilmez ama sanatçı ezber bozan ve sıra dışı özellikte bir sanat eseri ortaya koyar ve o eser bir özelliğiyle izleyicileri yakalar. Zamanla dünya onu kabul eder ve artık o bir sanat eseridir. Mikro artta farkındalık yaratan ebatları ve eserlerinin sıra dışılığı ile birlikte sanatın içine girdi ve modern sanatta başka bir kapı açtı. Mikro artın ifade biçimi inanılmazdır ve günümüz dünyasında modern bir sanat akımı olarak kabul edilmektedir.”

Ayrıca araştırmada analiz edilen 3 adet mikro art çalışmasının hem görsel hem de anlam aktarımı

açısından özgün bir tarza sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Çalışmaların anlam aktarımı ve anlamlandırma açısından analiz edilen 3 adet mikro art çalışmalarının hepsinde Hasan Kale tarafından metaforik gönderme ve yaklaşımlar tespit edilmiştir. Söz konusu metaforik yaklaşımlar genel olarak Tuval olarak tercih edilen nesnelere ve nesnelere yüzeyine çizilen kompozisyonlar arasındaki görsel iletişimin çağrışımsal ve belirtisel odaklı ilişkisi şeklindedir. Örneğin; Araştırmada analiz edilen ikinci resimde sanatçı Atatürk portresini Anadolu’da kudsiet atfedilen ve bereketin metaforu olarak kabul edilen pirinç tanesine Atatürk portresini çizerek Atatürk’ün hem Türk toplumu için ne kadar önemli ve özel bir kişi olduğunu hem de siyasal ve kültürel bir bellek ikonu oluşuna metaforik yaklaşımda bulunmuştur.

Ayrıca araştırmada analiz edilen çalışmalarında Hasan Kale’nin tasarımlarını sıradan ve dış etkenlere karşı dayanıklı olmayan nesnelere çizmesi / uygulaması sanatçının sanatın kalıcılığını sorguladığını göstermektedir. Örneğin; Analiz edilen birinci resimde kelebek kanadına tarihi yapıları çizmesi sanatçı mikro art çalışmalarında sanatın geçiciliğini sorgulamaktadır hipotezini desteklemektedir.

Çözümlenen çalışmaların ortak özelliği, insanların gündelik hayatlarında her an karşılaştıkları ve çoğu zaman es geçtikleri nesnelere mikro art çizimlerine tuval veya fon görevi görmeleridir. Çalışmalarda görsel ileti bütünlüğü ön plana çıkmaktadır. Çizimlerin çok küçük nesnelere uygulanmasından dolayı tasarımlardaki iletilerin okunurluğunu güçleştirmiştir. Fakat çalışmalarda görsel iletilerin okunurluk ve algılanırlık seviyelerini arttırmak için tasarımlarda renk, ışık, biçim ve figür – fon bütünlüğü gibi yöntemler gözlemlenmiştir.

Hasan Kale ile yapılan yüz yüze görüşmelerde mikro art çalışmaları birer sanat eseri olmalarının yanında etkili birer görsel iletişim araçlarıdır. Ve mikro art yepyeni bir konuşma dilidir. Hipotezlerinin doğruluğunu sanatçının şu ifadelerle desteklemiştir.

Mikro Art sanatı etkili bir iletişimdir. Yirmi dört saat içerisinde yerken, içerken gezerken, seyrederken, yatarken ve uyurken yaşamın her anında şahit olabileceğiniz bir iletişimdir. Evet bu mikro art diyebileceğimiz bir şey. Örneğin; Pirinç tanesine çizdiğim Atatürk portresini gördüğünüz andan itibaren pirinç deyip geçemezsiniz Suşi yerdiğinizde içinde pilav var ve mikro art oradadır. Hangi yörede olursa olsun midye, dolma yerseniz içindeki pilavı gördüğünüzde mikro art oradadır. Eğer seni yaptığım eserin küçüklüğü ve malzemesi cezbedti ise anlatmaya başlayacaksınız. İşte Mikro Art yepyeni bir konuşurma dilidir dediğim şey budur. Veya ruj üzerine yaptığım resimleri bir kadın gördükten sonra her ruj sürdüğünde aklın mikro art gelecektir.

Araştırmada Hasan Kale çalışmalarındaki görsel iletileri; Portre, Natürmort, Peyzaj ve Figür gibi resim sanatı türlerinde ve yağlı boya, sulu boya ve akrilik boya tekniği gibi tasarımsal uygulama tekniklerini kullanarak aktardığı görülmüştür.

25 yıllık sanat geçmişi 350'den fazla eser, Türkiye ve dünyanın birçok ülkesinde açtığı bireysel sergiler, ulusal ve uluslararası medya kuruluşları tarafından konu edilmesi, Türkiye'de mikro art ile uğraşmak isteyen sanatçılara öncülük yapması ve kendi ifadesiyle; "sanatçı toplumun en önemli kültür aktarıcısıdır." Sözünün gereği olarak çalışmalarının büyük bir bölümünde İstanbul'un geçmişini ve Atatürk, Türk bayrağı gibi Türkiye'nin temel değerlerini konu olarak işleme araştırmanın; Türkiye'de mikro art denilince ilk akla gelen sanatçı Hasan Kale'dir. Hipotezini desteklemiştir.

8. SONUÇ

Mikro art, heykel, resim gibi sanat disiplinlerinin çeşitli objelere mercek veya mikroskopla görülebilecek küçüklükte uygulandığı sanat dalı olarak tanımlanmaktadır. Başka bir tanımla Hasan Kale mikro artı sıradan objeleri sanat eserine dönüştürme sanatı olarak açıklamaktadır. Mikro artı diğer sanat dallarından ayıran en önemli özelliği mikro çapta nesnelere kocaman bir mekanı veya nesneyi sığdırılmasıdır.

Bu bağlamda birçok sanat çalışmasında olduğu gibi yetenek, göz terbiyesi ve iyi bir gözlem sonucu ortaya çıkan mikro art sanatının da estetik bir sanat dalı olmasının dışında aynı zamanda

sahip olduğu kavramsal ve biçimsel özellikler sayesinde sıradan objeleri birer sanat kapsülü ve görsel iletişim aracına dönüştürdüğü göz önünde bulundurulmalıdır. Araştırmanın literatür taraması kapsamında mikro artın tanımı, tarihsel geçmişi, Türkiye ve dünyadaki mikro art sanatçılarına dair bilgiler elde edilmiştir. Elde edilen bilgiler sonucunda mikro artın modern bir sanat disiplini olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu araştırmanın ana kaynağını görsel iletişim tasarım penceresinden Türkiye'de mikro art sanatının sanatçı Hasan Kale çalışmalarının incelenmesi oluşturmaktadır. Dolayısıyla tezin örneklem analizi Hasan Kale çalışmalarını sınırlandırılarak mikro arta dair akademik temelli çıkarımlar elde edilmiştir.

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden yüzü yüze görüşme modeli tercih edilerek mikro art sanatçısı Hasan Kale ile görüşmeler yapılmıştır. Sadece Hasan Kale ile görüşme yapılmasının nedenleri arasında sanatçının Türkiye'de mikro art çalışan diğer sanatçılardan nitelik ve nicelik açısından daha fazla eser ortaya koyması, ulusal ve uluslararası düzeyde bilinirliği ve mikro art sanatındaki 25 yıllık geçmişi sayılabilir. Hem sanatçıyla yapılan görüşmelerde hem de görsel iletileri oluşturan göstergeler açısından Roland Barthes'in anlamlandırma yöntemi (görsel iletilerin düz anlam ve yan anlamları) ve nesnenin tercihlerinin analizi kapsamında incelenen üç adet mikro art çalışması sonucunda mikro artın kendine özgü bir anlatım diline sahip bir sanat dalı olduğu sonucuna varılmıştır.

Hasan Kale bir sanatçıda olması gereken yetenek, göz terbiyesi ve gözlem yetisi ile çalışmalarında çizim ve tasarımında var olan hareket, denge, bütünlük, görsel hiyerarşi ve orantı gibi tasarım ilkelerini dikkate aldığı gözlemlenmiştir. Hasan Kale mikro art çalışmalarında çeşitli metaforik gönderme ve yaklaşımlarda bulunmaktadır. Söz konusu metaforik yaklaşımlar genel olarak Tuval olarak tercih edilen nesnelere ve nesnelere yüzeyine çizilen kompozisyonlar arasındaki görsel iletinin çağrışımsal ve belirtisel odaklı ilişkisi şeklindedir.

Hasan Kale mikro art eserlerinde tercih ettiği nesne ve çizim içeriğiyle ölüm, geçicilik, kalıcı-

lık, sosyolojik ve dünya hayatını hem metaforik hem de felsefe karakterli mesaj ve yaklaşımlarla sorguladığı görülmüştür. Hasan Kale sorgulamalarını sanatçı duyarlılığıyla yapmış ve kendisini çalışmalarının merkezinde konumlandırmıştır.

TÜRK DİL KURUMU. (2006). *Genel Türkçe Sözlük, Tasarım*, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a3c3cb-b780e79.52318342. Erişim Tarihi: 23.04.2018.

YÜKSEL, A.H. (2008). "İletişimin Tanımı ve Temel Bi-leşenleri" Etkili İletişim, (Ed.: U. Demiray), Ankara: Pegem Akademi Yay., (2.Baskı), 1-43

KAYNAKÇA

ARKHESANAT. (2017). *Tasarım Nedir? Dalları ve Görselleştirilmesi*, <http://www.arkhesanat.com/tasarim-nedir/> Erişim Tarihi: 18.09.2018.

BECER, E. (1999). *İletişim ve Grafik Tasarım*, İstanbul: Dost Yayınları.

BİLGİO.NET. (2017). *Kelebeklerin Ömrü Gerçekten Bir Gün Müdür?* <https://www.bilgio.net/kelebeklerin-omru-gerçekten-bir-gun-mudur/>. Erişim Tarihi: 16.11.2018.

EKİM, B. (2011). "Görsel İletişim Tasarımı Açısından Dergi Kapak Tasarımları: Elele Dergisi Kapak Tasarımlarının Çözümlemesi", Yüksek Lisans Tezi.

EROĞLU, Ö. (2006). *Resim Sanatı Sözlüğü*. İstanbul: Nelli Sanatevi Yayınları.

@hasankale_microangelo. (2018). *Hasan Kale Official Instagram Account*, 122

KAPUCU, B. (2015). *Bereketin Öteki Adı Pirinc*, <http://www.kolektomani.com/bereketin-oteki-adi-pirinc/> Erişim Tarihi: 16.11.2018.

MANT, S. (2104). Resim Sanatında Nesne. *Akdeniz Sanat Dergisi*, Cilt 7, 13, 112-122.

MUTLU, E. (2008). *İletişim Sözlüğü*. Ankara: Ayraç Kitabevi.

TDK. (2006). *Türk Dil Kurumu Genel Türkçe Sözlük "Badem"* http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=BADEM Erişim Tarihi: 08.11.2018.

TDK. (2006). *Türk Dil Kurumu Genel Türkçe Sözlük "Çekirdek"* http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c4625f13c3791.59947403. Erişim Tarihi: 12.09.2018.

TUNALI, İ. (2013). *Yeni Bir Aydınlanmaya Doğru*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

TUNALI, İ. (2009). *Tasarım Felsefesi*, İstanbul: YEM Yayınları.